

Laekvere põllukivist hooned

Kuni 1914. aastani koosnes Laekvere küla hoonestus ühekorruselistest põhiliselt puimajadest. Esimese Maailmasõja ajal (1914 - 1917) ehitas talupidaja Jakob Grustam oma ühekorruselisele talumajale lisaks juurdeehitusena veel kahekorruselise osa. See oli esimene ja ainuke kahekorruline maja Laekveres sel ajal. Maja hävis tulekahjus 1957.a.

Omapärase ilme andsid Laekverele 1925 - 1935 a. siia ehitatud suured põllukivist hooned - kaupluse hoone, koolimaja, meierei ja pritsikuur. Ühtse arhitektuurilise ansamblina on need hooned püsinud siiani.

Kauplusehoone

Esimesena ehitati kauplusehoone. Hoone ehitas Laekvere Tarvitajate Ühisus "Talupoeg" endise Laekvere mõisa kõrtsihoone asemele tiigi äärde. Maja projekt oli valmistatud ETK tehnikaosakonnajuhataja Jürissoni poolt. Esialgu oli plaanis ehitada maja, kus peale kaupluse oleks olnud ka rahvamaja ruumid. Kuna ühisusel ei olnud sellise hoone ehitamiseks piisavalt raha, siis muudeti esialgset projekti ja ehitati hoone teisele korrusele rahvamaja tarbeks ainult suur saali ruum koos näitelavaga.

Ehitustööd algasid 1925. a kevadel. Samal ajal oli vallal (Paasvere vald) suuri raskusi kooile vajalike ruumide saamisega. Valla ja ühisuse vahel saavutati kokkulepe, mille alusel andis vald ühisusele laenu 7% intressiga 5 aasta peale 1 miljon marka ehituse tarbeks. Ühisus kohustas ette nägemaehitatavas majas ruumid ka kooli jaoks ja andma need ehituse valmides vallale üürile 50 000 margase üüriga aastas. 1926. aasta kevadel oli maja põhiliselt valmis ning kauplus alustas tööd ühisuse omas majas. Kool alustas majas tööd 1926. aasta sügisel:

Koolimaja

Peagi selgus, et ühisuse majas olevad kooliruumid ei vastanud kooli nõudeile. Ruumid olid külmad ja õpilaste arvu suurenedes jäid koolile kitsaks. Seepärast oli vald sunnitud hakkama mõtlema koolimaja ehitamisele. Koolimaja projekt valmistati arhitekt Väli poolt. Maja oli ettenähtud 5-klassikomplektiga ja 6-klassilise algkooli jaoks, kuhu olid planeeritud peale viie klassiruumi ka veel saal-võimla, internaadiruumid, kooli ühisköök, korterid kolmele õpetajale, kooli juhatajale ja koristajale. Majas oli ettenähtud ahiküte. Sisse oli viidud koridorisüsteem. Seega vastas maja tolelaegse kooli nõudeile.

Projekti järgi oli hoone teine korrus ettenähtud ehitada puidust. Kuna puitmaterjal oli küllaltki kallis, siis otsustati ehitada maja teine korrus kohapeal valmistatud tsementtelistest, mis tuli lõpp-kokkuvõtte puidust tunduvalt odavam.

Hoone alune maa eraldati vallale kuuluvast laada platsina kasutatavast maast Vassivere tee nurgal.

Koolimaja ehitamist alustati 1930. a. kevadel. Sama aasta sügiseks viidi ehitus katuse alla. Maja valmis lõplikult 1931. a. sügiseks. 27. septembril 1931. a. alustas kool õppetööd omas majas.

1970. a. valmis koolimaja juurdeehitus. 1986. a. toimus koolimajas komplektne kapitaalremont, mille käigus teostati mitmeid sisemisi ümberehitusi. Maja viidi üle keskküttele, ehitati vesivarustuse ja kanalisatsiooni süsteem.

Meierei

1931. - 1932. a. ehitas Laekvere Piimaühisus meierei hoone. Hoone alune maa osteti vallalt Salutaguse tee ääres (samuti osa laadaplatsist). Hoone esimesel korrusel olid tööstusruumid piima ümbertöötlemiseks, teisel korrusel kontoriruum ja korterid töölistele.

Piimaühisus likvideeriti 1970-te aastate lõpul ja ühendati Rakvere Piimakombinaadiga. Pärast seda lõpetas tegevuse ka meierei.

1980-te aastate algusest alates oli meiereihoone kasutusel Laekvere sovhoosi, hiljem kolhoosi keskusena. Alates 1992. aastast on see hoone Laekvere valla keskuseks, kus asub Laekvere vallavalitsus.'

Pritsikuur

1934. -1935. a. ehitas Paasvere valla Vabatahtlik Tuletõrje Ühing Salutaguse tee nurgal olevale maatükile pritsikuur. Pritsikuur ehitati seni suurte hoonete ehitamisest ülejäänud põllukividest. Pritsikuuri kasutati tuletõrjetehnika hoidmiseks kuni 1960-te aastate lõpuni. Praegu kasutatakse hoonet valla sauna küttepude hoidlana.

Kõik need kapitaalsed põllukivist hooned ehitas Peipsi äärsest Piiriküllast pärinev ehitusettevõtja Fomin oma ehitusbrigaadiga. Ehitustööd teostati kõik käsitsi ainult puht-füüsilisel inimjõul.

Põllikivi kasutati ehitusmaterjalina kui odavat ja ümbruskonna talude põldudel külluses olevat materjali, mida talupidajad hea meelega väikese tasu eest põldudelt ära vedasid.

Kõigi nende hoonete ehitamise algatajateks olid kohalikud ärksamad talupidajad ja intelligentsi esindajad - ühistegevuse entusiastid: Eduard Reimann, Karl Kuusmann, Eduard Selliov, Karl Arak, Jakob Kriel jt.

Nagu juba öeldud, moodustavad need hooned omapärase ja ainulaadse arhidektoorilise ansambli, mis on võetud muinsuskaitse alla kui ajaloolise väärtusega objektid.

Ülo Mustasaar

22. september 1999